

Türkiye nükleer santral kurmak arzusunda

Türkiye doğal gaz talebini karşılamak için Avrupa ve dünya pazarına yeni arterler açmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede Güney Doğu gaz bağlantısı ve Nabucco Projesi başlatılmıştır

→ **Hazırlayan: Gülder DEMİR -** gulder.demir@dunya.com

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) bünyesinde faaliyetlerini yürüten, Türk-Amerikan İş Konseyi (TAİK) 18 Kasım'da Türkiye-Yunanistan doğalgaz boru hattının açılışına katılmak için Türkiye'ye gelen ABD Enerji Bakanı Samuel Bodman onuruna İstanbul Swiss Otel'de bir çalışma yemeği düzenledi. DEİK'in İstanbul'da düzenlediği çalışma yemeğine iki ülke enerji bakanlarının yanı sıra ABD Büyükelçisi Ross Wilson'un bulunduğu on kişiden oluşan ABD'li heyetin yanı sıra Türkiye'de bulunan ABD'li yetkililer, TAİK Başkanı Ferit Şahenk, iş adamı Ali Koç ve birçok davetli katıldı.

GÜLER: ENERJİDE YÜZ OTUZ MİLYAR DOLAR YATIRIMA İHTİYAÇ VAR

DEİK çalışma yemeğinde konuşan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler,

Türkiye ve Amerika'nın uzun vadeli ortak çıkarları olduğunu bildirerek, toplantının iki müttefik ülke arasında ekonomik ilişkilerin gelişmesine katkı sağlayacağını umduğunu söyledi. Özellikle enerji alanında iki ülke arasındaki ilişkilerin başarılı şekilde devam ettiğini vurgulayan Güler, "Türkiye çok hızlı bir talep artışıyla karşı karşıya. Bu trend önümüzdeki on yılda devam edecek. 2007 yılına kadar 40 GW yeni kapasite ihtiyacı var. Bunun için de 100 milyar doların üstünde, yani 130 milyar dolarlık yatırıma ihtiyaç duyulmaktadır. Sadece enerjide 100 milyar dolarlık yatırıma ihtiyaç var. Yatırımlara açığız" dedi. Güler, Türkiye'nin enerji kaynaklarını keşfetme sürecinde olduğunu ifade ederek, "800 milyon tonluk bir kömür rezervine ulaştığımızı söyleyebilirim. Rüzgar potansiyelimizi de yeniden keşfediyoruz. Bu da yirmi milyar dolarlık bir yatırımı beraberinde getiriyor. Hidroelektrik enerji üretim tribünleri için de yirmi milyar dolarlık yatırım iki-üç yıl içersinde gerekebilecek. Jeotermal rezervlerine bakacak olursak Türkiye Avrupa'da birinci dünyada yedinci sırada. Bu alan bizim yatırım açısından gelecekte eğilebileceğimiz alanlardan biri" diye konuştu. Türkiye'nin çok daha etkin ve rasyonel bir

enerji sektörü fonksiyonuna ihtiyaç duyduğunu bildiren Güler, "Elektrik ve doğalgaz, petrol ve LPG konularında çeşitli adımlar atıldı. Özel sektörün de bu alanlara girmesi sağlandı. Yatırımcıların bu dağıtım ve üretim özelleştirmelerine katılmalarıyla birlikte özelleştirme idaresi bu sürece bakacak" ifadesini kullandı.

"Geçen ay nükleer santrallerle ilgili yasayı çıkardık" diyen Hilmi Güler, Türkiye'nin artan elektrik ihtiyacını karşılayabilmek için nükleer santral kurmak arzusunda olduğunu vurgulayarak, "Bu çerçevede Türkiye'de yenilenebilir enerji kaynakları büyük önem arz etmektedir. Diğer bir enerji kaynağı düşüncemiz de güneş enerjisidir. Türkiye güneşin bol olduğu bir ülkedir. Bu nedenle güneşi sadece su ısıtmada değil aynı zamanda elektrik üretimi için de kullanmalıyız" dedi.

BODMAN: HER ULUSUN KENDİ ENERJİ GÜVENLİĞİNİ TESİSİ GEREKİYOR

Güler'in ardından söz alan ABD Enerji Bakanı Samuel Bodman ise, temiz enerji için Türkiye ve ABD'nin fikir alış verişinde bulunması gerektiğini vurguladı. ABD'nin enerji güvenliği konusuna odaklandığını belirten Bodman, "Küresel enerji güvenliği ABD'nin güvenliği açısından merkezi bir noktadadır. ABD de Çin, Hindistan ve Türkiye'den çok farklı değil. Temiz, güvenilir, ekonomik enerji kaynaklarına ihtiyaç var. Enerjide küresel talebin 2030 yılına kadar artması elektrik üretiminin de ikiye katlanması bekleniyor. Küresel enerji sağlayıcılarının çeşitliliği için çalışmalıyız. İklime zarar vermeyecek temiz kömür teknolojileri geliştirmeliyiz. Bütün ülkelerin temiz ve makul fiyatlarla enerji elde etme ihtiyacı var. Her ulusun kendi enerji güvenliğini tesisi gerekiyor" dedi. Enerji güvenliğinin artması küresel bir sorundur ve küresel çözümler gerektirmektedir. ABD Enerji Bakanı Bodman, açık ve rekabetçi bir pazarın taleple ilgili sorunlarla mücadele ederken en önemli unsurlardan birisi olduğunu ifade ederek, ABD'nin temiz enerji teknolojisine 37 milyar dolar yatırım yaptığını belirtti. Türkiye-Amerika arasında Ocak ayında düzenlenmesi planlanan bir temiz enerji konferansı için çalışıldığını vurgulayan ABD Enerji Bakanı, "Temiz enerji için iki ülke fikir alış verişinde bulunmalı. Türkiye, petrol ve doğalgaz için transit ülke konumunda. Türkiye-Yunanistan hattıyla Hazar gazının Avrupa'ya açılmasının yolu açılıyor" ifadesini kullandı. Bodman ayrıca Türkiye'de nükleer santrallerle ilgili yaşanan gelişmelerden memnuniyet duyduklarına dikkat çekerek, şöyle konuştu:

"Şüphesiz ki Türkiye çok stratejik bir enerji transit bölgesi haline gelmiştir. Türkiye doğu ve batı arasında çok önemli bir enerji kapısıdır. ABD ve Türkiye bölgede enerji güvenliğinin artmasına yönelik çalışıyorlar. Güçlü ve güvenilir bir müttefikimiz olan Türkiye'yi petrol ve doğal gaz transitinde desteklemeye devam edeceğiz. Türkiye'nin önünde temiz enerji girişimleri geliştirmek için çok fazla fırsat vardır."

ŞAHENK: ENERJİDE TÜRKİYE ÖNEMLİ BİR ÜLKE

Türk-Amerikan İş Konseyi (TAİK) Başkanı Ferit Şahenk, günümüzde doğal gaz ve petrol fiyatlarının zirveye ulaşmış olduğunu söyledi. Şahenk, ayrıca temiz enerji teknolojileri piyasasının da önemli ölçüde büyümüş durumda olduğunun altını çizdiği konuşmasında şu noktalara dikkat çekti:

"Değişen küresel ortam içinde Türkiye, iki önemli sebepten dolayı önemli bir ülke olarak ortaya çıkmaktadır. Her şeyden önce dünya petrol ve doğal gaz kaynaklarının dörtte üçünün bulunduğu bir bölgeye Türkiye komşu durumdadır. Türkiye sadece batıyı doğuya bağlayan bir enerji koridoru üzerinde kalmamakta, Hazar enerjisini dünyaya aktaran bir ülke konumunda. İkinci olarak doğal kaynakların zenginliğini dü-

ABD Enerji Bakanı Samuel Bodman, Türkiye-Yunanistan boru hattının yeni enerji tedariki açısından kritik önemine dikkat çekerek, "Avrupa'nın böyle bir ihracata ihtiyacı özellikle gelecek yirmi beş yılda giderek artacak" açıklamasını yaptı.

şünecek olursak, Türkiye yenilenebilir ve temiz enerji alanında çok zengin fırsatlar sunmaktadır. Enerji alanında Türkiye'de bulunan potansiyel, yeni çok uluslu projelerinin yankılanacak şekilde gerçekleştirilmesine imkân sağlamaktadır".

KOÇ: TÜRKİYE ENERJİDE AVRUPA'NIN ÖNEMLİ BİR ARTERİ

DEİK/TAİK İş Konseylerinin düzenlediği çalışma yemeğinde konuşan işadamı Ali Koç Türkiye-Yunanistan doğal gaz boru hattının çok öneli bir proje olduğunu belirtti. Koç, dünya ekonomisinde likiditenin arttığını, buna bağlı olarak gelişmekte olan ülkelerin taleplerinin de artmış olduğuna dikkat çekerek "Bu da enerji ihtiyacını artırmış ve enerji fiyatlarını emsali görülmemiş bir şekilde yukarı çekmiştir. Dolayısıyla şu anda verimli, ekonomik ve çevre dostu şekilde bu ihtiyacın karşılanması ortaya çıkmıştır. Benzer bir şekilde Türkiye'de enerji talebindeki artış GSYH'nin oranını geçmiştir. Kişi başı tüketim düzeyi Avrupa düzeyinden çok daha aşağıdadır. Ama buna rağmen artan enerji talebini karşılamaktan uzakta. Dolayısıyla kapasite artırma açısından planlanan çalışmaların özellikle bu sektörde yeni projelerin geliştirilmesi gerekmektedir. Resmi ve gayri resmi tahminlere göre uzun ve kısa vadeli dönemlerde enerji yatırımları için yapılan araştırmalarda 100 milyar dolara ihtiyaç olduğu anlaşılmıştır" dedi.

Yakın tarihte görülen gelişmelerin Türkiye'nin enerji alanında oynadığı rolün somutlaştığını göstermekte olduğuna dikkat çeken Koç, "Bu gelişmeler Avrupa'nın enerji ihtiyacının karşılanmasında Türkiye'nin önemli bir arter olacağını göstermektedir. İşte bu yüzden de Türkiye AB üyesi olmalıdır" ifadesini kullandı. Türkiye'nin enerji ile ilgili stratejik yerinin mali kazancıyla kıyaslandığında tatminkar olmadığını belirten Koç konuşmasına şöyle devam etti: "Projeler doğal olarak bir transit geçiş ücreti sağlayacaktır ve bir istihdam yaratacaktır. Ama bu projelerin yaşama geçmesinde mümkün olacaktır. Dolayısıyla bu projelere ilaveten Amerikan ve Türk özel firmalarının ortak projelere katılmaları gerekmektedir. Bizim uzun süredir devam eden stratejik ortaklığımız daha da geliştirilmelidir. Türk-Amerikan dostluğu uzun zamandır kanıtlanmış durumdadır. Bu ilişkilerimiz karşılıklı güven, sadakat ve dostluk ilkelerine dayanmaktadır. Ancak şurası muhakkak ki yakın tarihte bu ilişkiler epey zarar görmüş durumdadır. Dolayısıyla siyasi ilişkilerin tekrar canlandırılması gerekmektedir."

Türkiye AB'nin Gazda Dördüncü Ana Arteri Oluyor

Türkiye'yi enerji koridoru haline getirecek projelerin en önemli ayaklarından Türkiye-Yunanistan doğalgaz boru, İpsala'da düzenlenen törenle açıldı

Geçtiğimiz yıl, Kazak ve Hazar petrollerini dünya pazarlarına taşımak üzere kurulan Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru hattı'nı devreye sokan Türkiye, bu yıl da Kafkasya doğalgazını Yunanistan'a taşımak üzere kurulan Türkiye-Yunanistan Gaz Boru Hattı'nı devreye soktu.

Türkiye-Yunanistan Doğalgaz Boru Hattı, İpsala Gümrük Alanı'nda düzenlenen törenle açıldı. Hattın açılışı, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Yunanistan Başbakanı Kostas Karamanlis ve Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev tarafından yapıldı. Törene, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler, ABD Enerji Bakanı Samuel Bodman, Yunanistan Kalkınma Bakanı Christos Folias, Gürcistan Enerji Bakanı Alexander Khetaguri ve ABD'nin Enerjiden Sorumlu Yüksek Komiseri Anodri Prebalgs'ın yanı sıra çok sayıda yerli yabancı bürokrat hazır bulundu.

TEMEL 2005'TE ATILDI

Güney Avrupa Gaz Ringi Projesi'nin bir sonraki aşaması olan ve Türkiye-Yunanistan doğalgaz boru hattının Adriyatik Denizi geçişi ile İtalya'ya uzatılmasını kapsayan projeyle ilgili olarak BOTAŞ, DEPA ve İtalya'dan EDISON şirketleri arasında 4 Ekim 2002 tarihinde bir mutabakat zaptı imzalandı. Türkiye-Yunanistan doğalgaz boru hattının temeli de 3 Temmuz 2005'te Başbakan Erdoğan ve Yunanistan Başbakanı Karamanlis tarafından atılmıştı. Proje ile Yunanistan'a ilk yıl 250 milyon metreküp Şahdeniz gazı aktarılacak. Bu miktar ikinci yıl 500 milyon metreküp ve sonraki yıllarda yıllık 750 milyon metrekübe çıkarılacak ve toplam 15 yıl süre ile gaz ihracatı yapılacak.

İTALYA'YA KADAR UZANACAK

31 Ocak 2007 tarihinde de İtalyan ve Yunan hükümet temsilcileri Atina'da Yunanistan-İtalya bağlantı hattının inşaasına ilişkin resmi anlaşmayı imzaladı. Ardından BOTAŞ, DEPA, DEPA'nın boru şirketi DESFA ve EDISON yetkilileri ile üç ülke ilgili bakanlık temsilcilerinin katılımıyla Ankara ve Atina'da Hükümetlerarası Anlaşma üzerinde görüşmeler gerçekleştirildi ve müzakereler neticesinde Türkiye-Yunanistan-İtalya Hükümetlerarası Anlaşma da 26 Temmuz 2007'de Roma'da imzalandı.

Yirmi sekiz ayda tamamlanan Türkiye-Yunanistan Doğalgaz Boru Hattı'nın Türkiye

bölümü 144 milyon dolara mal oldu. İlk yıl 250 milyon, ikinci yıl 500 milyon, üçüncü yıl da 750 milyon metreküp doğalgazı Yunanistan'a ulaştıracak olan hat, 2012'de İtalya'ya kadar uzanacak ve yılda 11 milyar metreküp kapasiteye ulaşacak. Proje kapsamında 2012 yılında Yunanistan'a yılda 3,6 milyar metreküp ve İtalya'ya yılda sekiz milyar metreküp gazın Hazar ve Ortadoğu kaynaklarından sağlanarak Türkiye üzerinden taşınması planlanıyor.

ELEKTRİK İLE BAŞLADI

Türkiye ile Yunanistan arasında ilk enerji ticareti bu yaz aylarında elektrik alışverişine dönük bir anlaşmayla başlamıştı. İki ülke arasında 400 kilovatt kapasiteli 268 kilometrelik elektrik iletim hattı bulunması nedeniyle Yunanistan tarafının isteği üzerine hükümetlerarası anlaşma imzalanmıştı. Bu çerçevede 4 Ağustos 2007'den itibaren 1,5 ayda yaklaşık 180 milyon kilovatsaat (kWh) elektrik enerjisi Yunanistan'a verilmişti. Anlaşmaya göre, 2008 yılı Ocak-Şubat aylarında ise Yunanistan, Türkiye'ye aldığı miktar kadar elektrik enerjisi verecek.

TÜRKİYE'NİN HEDEFİ ENERJİ MERKEZİ

Türkiye-Yunanistan Doğalgaz Barı Hattı açılış töreninde konuşan Başbakan Erdoğan, iki ülke arasında ekonomi, ticaret, ulaştırma, enerji, turizm gibi alanlarda yaşanan işbirliği sürecinin somut sonuçlarını görmekten mutluluk duyduklarını ifade etti. Erdoğan, söz konusu projenin hayata geçirilmesinin bundan sonra gerçekleştirilecek ortak projeleri teşvik edeceğini vurguladı. Başbakan Erdoğan, Türkiye'nin kendi bölgesinde enerji merkezi, dağıtıcı ve transit ülke pozisyonunu güçlendirmeye çalıştığına dikkat çekerek, "Enerji stratejimizi bu vizyona dayanarak, küresel gelişmeleri ve beklentileri göz önünde bulundurarak oluşturduk. Buradan hareketle Türkiye olarak, doğu-batı, kuzey-güney ekseninde transit ülke olmayı, Ceyhan terminalinin enerji ticaret merkezi haline dönüştürülmesini, Samsun-Ceyhan by-pass Petrol Boru Hattı ve Hazar Geçişli Doğalgaz Boru Hattı projelerini gerçekleştirmeyi amaçlıyoruz" diye konuştu.

Başbakan Erdoğan, bu projelerle Türkiye'nin 21. yüzyılın İpek Yolu olarak adlandırılan doğu-batı enerji koridorunun hayata geçirilmesine öncülük ettiğini belirtti. Türkiye-Yunanistan-İtalya doğalgaz enterkonnektörü sayesinde, Hazar Havzası ve Ortadoğu'nun doğalgazını Avrupa'ya taşıdıklarını dile getiren Erdoğan, bu proje ile Türkiye'nin AB'nin doğalgazda dördüncü ana arteri olma yolunda önemli bir adım attığına dikkat çekti.

Düzenli ve kesintisiz bir enerji nakli için, enerji üreticisi ve tüketicisi ülkeler arasında işbirliğinin geliştirilmesine büyük önem verdiklerine işaret eden Başbakan Erdoğan, şöyle konuştu: "Burada bir tarafın diğer tarafa üstünlüğü değil, karşılıklı bir bağımlılığı söz konusudur. Türkiye'nin de girişimleri ile hayata geçirilen enerji politikaları bu çerçevede olumlu bir iklim ortaya çıkmasını sağlamıştır. Temennimiz enerji konusunda başlayan ve karşılıklı güvene dayalı işbirliği sürecinin siyasi, kültürel, sosyal ve ekonomik alanları da kapsayacak şekilde süratle genişlemesidir."

KARAMANLİS: İSTİKRAR GETİRECEK

Yunanistan Başbakanı Kostas Karamanlis, konuşmasında söz konusu projenin Avrupa doğalgaz ringinin en önemli halkalarından biri olduğunu belirtti. Projenin dünya piyasalarında enerji alanında büyük rekabet yaşandığı bir dönemde hayata geçirilmesinin önemine değinen Karamanlis, "Dünyada yaşanan iklim felaketleri, bizleri daha sağlıklı, daha tehlikesiz, daha dostane enerjilere yönlendiriyor. Doğalgaz da bu enerji kaynaklardan bir tanesi. Bu proje, aynı zamanda iki ülke arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi ve bölge istikrarı için de oldukça önemli bir adım" diye konuştu.

ALİYEV: YENİ İŞBİRLİĞİ OLANAKLARI GETİRECEK

Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Türkiye-Yunanistan Doğalgaz Boru Hattı'nın yeni işbirliği olanakları getireceğini ifade etti. Aliyev, Türkiye ve Yunanistan arasında gaz hatlarının birleşmesinin bölgeye yeni işbirliği imkanları getirdiğini söyledi. Projenin bölgedeki enerji barışının sağlanması için gerekli olduğuna dikkat çeken Aliyev, Azerbaycan'ın bugün ilk defa Avrupa Ortak Pazarı'na sokulduğu için mutlu olduğunu dile getirdi.

Aliyev, Azerbaycan'da ilk kez gaz üretimine başladıklarında bunu tahmin bile edemediklerini vurgulayarak, "Ancak bugünkü çalışmayla Azerbaycan gazı Avrupa'ya ulaşmış olacak. Eminim, önümüzdeki dönemlerde Avrupa-Azerbaycan ittifakı daha da gelişecek ve ilerleyen zamanlarda farklı alanlarda da işbirliği oluşturulacak. Yeni ülkeler de bu ortaklığa dahil olacak. Bütün halklar da bundan faydalanacak" diye konuştu.

